

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Άριθμός 22

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ

07-06-2026

Μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀδελφοί μου, εἰσερχόμεθα σέ νέα ἐνότητα, ἢ ὅποια καί ἀναφέρεται στά:

ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Τί εἶναι σύμβολο: «Σύμβολον. Ἐμβλημα, γνώρισμα ἤτοι (δηλαδή) αἰσθητόν τι ἀντικείμενον ἢ γεγονός, ὅπερ (τό ὅποιον) ἐμφαίνει ζωηρῶς ἢ ἐκφράζει ἀφηρημένον τι, καί δὴ ιδέαν ὑπεραισθητόν, πνευματικόν τι. Ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ταύτης, τό σύμβολον χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἐν τοῖς μυστηρίοις...» γράφει στό λεξικό τῆς φιλοσοφίας ὁ καθηγητής Ἀνδροῦτσος καί συνεχίζει. «Οὕτω ἐν τῷ χριστιανισμῷ σύμβολον εἶναι οὐ μόνον πᾶν ὅ,τι ἐκφράζει ἢ ἀναπαριστᾷ πνευματικὴν τινα ιδέαν ἢ ἀλήθειαν, οἷον (ὅπως) ἡ ναῦς, ὁ ἰχθύς, τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ κ.λ.π. ἀλλά κατὰ τά συγγράμματα Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη, σύμβολα καλοῦνται καί αὐτά τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ὄντα καί ταῦτα σημεῖα ὁρατά τῆς ἀοράτου χάριτος»(Χρ. Ἀνδρούτσου. Συμβολική). Ὁ π. Γεώργιος Μεντιδάκης γράφει: Σύμβολα στήν Ὁρθόδοξη λατρευτική ζωή, εἶναι παραστάσεις, εἶναι ἀντικείμενα ἢ γεγονότα εἴτε ἀπό τήν Ἁγία Γραφή, ἢ τήν καθημερινή ζωή, τά ὅποια ἐκφράζουν ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας καί συμβολίζουν ὑπεραισθητά καί πνευματικά γεγονότα θείας οἰκονομίας καί θείας Ἀποκαλύψεως. Τά πρωτοχριστιανικά σύμβολα ἔχουν σκοπό ἀπλό καί ἄμεσο· κηρῦσσουν τή σωτηρία καί σχεδιάζουν τά ὄργανά της μέ κρυπτογραφικά σημεῖα. Τά σύμβολα ἄρα (ἀπό τό συν(μ)βάλλω) συμβάλλουν στή κατανόηση «τῶν ἀποκεκαλυμμένων θείων ἀληθειῶν» καί βοηθοῦν τά μέγιστα στήν προσέγγιση τοῦ μυστηρίου τῆς πίστεώς μας. Εἶναι ὁρατά – αἰσθητά σημεῖα θείας διδασκαλίας καί χριστιανικῆς ταυτότητος, εἶναι δοχεῖα θείας γνώσεως καί κοινωνίας «μετά τοῦ ζῶντος Θεοῦ». Τά σύμβολα ἀποτελοῦν «τήν κρυπτογραφομένην» Θεολογίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης γράφει: «Τά ἱερά Σύμβολα ἐγκρύπτουν ἀληθείας καί

δύναται ὁ ἄνθρωπος νά γνωρίση, ὅσον δυνατόν καί, ἐφ' ὅσον ζητεῖ νά εὕρη, καί ἐν περιενοίᾳ νά καταστή τοῦ πνευματικοῦ νοήματος αὐτῶν. Διά συμβόλων, ἄλλωστε, ἱερῶν διδάσκει τά ὑπέρ ἔννοιαν ἢ Ἐκκλησία». Καί συνεχίζει: «Πᾶσα τελετή καί πᾶν ἐπί μέρους στοιχεῖον αὐτῆς καί τό πλέον ἔτι φαινομενικῶς μικρόν καί ἀσήμαντον εἶναι σύμβολον καί ἐγκρύπτει τήν ὑπέρ λόγον ἀλήθειαν, τήν ὁποίαν συμβολίζει, καί ὡς ἐκ τούτου ἔχει δύναμιν καί λόγους καί σημασίαν» (PG 155, 208, 256). Κάθε χριστιανός ἔχει καθῆκον καί χρέος νά γνωρίζει τό νόημα τῶν ἱερῶν Συμβόλων τῆς θείας λατρείας του. Γιατί, ὅσο περισσότερο ὁ πιστός γνωρίζει τό συμβολισμό καί τό βαθύτερο νόημα τους, τόσο περισσότερο κατανοεῖ τό ὕψος τῆς ὀρθόδοξης λατρείας. Αἰσθάνεται τό μεγαλεῖο καί τήν ὠραιότητα τῆς ὀρθόδοξης ζωῆς καί ἐπιτυγχάνεται ὁ σκοπός τῆς λατρείας, πού εἶναι ὁ ἁγιασμός τῆς ψυχῆς. Ἡ τέχνη συμβάλλει στήν «ἀναγωγή τοῦ νοῦ» ἀπό τά φθαρτά στά ἀφθαρτα καί χρησιμεύει «ὡς θεραπαινίδα» τοῦ ἁγιασμοῦ. Ἡ ἄμπελος π.χ. γιά τόν πιστό ἄνθρωπο εἶναι ἡ καλύτερη ἀνάμνηση τῆς Ἀληθινῆς Ἀμπέλου, δηλαδή τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, μέ κλῆμα αὐτό τοῦτο τόν πιστό ἄνθρωπο. Οἱ πρῶτες μαρτυρίες περί Συμβόλων προέρχονται ἀπό τόν Τερτυλλιανό (160-220), τόν Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας (150-215) καί κυρίως ἀπό τά διασωθέντα λείψανα τῆς ἀρχαίας τέχνης».

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ, ΤΟ ΚΑΤ' ΕΞΟΧΗΝ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

Ὁ Ἅγιος Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως γράφει: «Ὁ Σταυρός εἶναι τό πανσύμβολο· εἶναι ὄχι μόνο τό ἱερώτερο, ἀλλά καί τό πολυτιμότερο καί τό πιό σεβαστό ἀπό ὅλα τά χριστιανικά σύμβολα· εἶναι τό ἔνσημο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ὁ Σταυρός εἶναι ἡ σημαῖα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὀλόκληρο τό ἱερό Εὐαγγέλιο στενογραφημένο σέ δύο μόνο τεμνόμενες γραμμές. Εἶναι τό σύμβολο τῆς κακοπάθειας (P.G. 98 σ. 396). Ὁ Σταυρός ἦταν γνωστός στούς Ἀρχαίους ἱστορικούς λαούς. Ἦταν ὄργανο θανατικῆς ἐκτέλεσης, ὄργανο φρίκης καί θανάτου. Βεβαίως, κατά τήν ἐποχή αὐτή, ὁ Σταυρός εἰκόνιζε κάποια βαθύτερη ἔννοια, καί κυρίως θρησκευτική. Ἔτσι π.χ. στούς Αἰγυπτίους συμβόλιζε καί τή μέλλουσα ζωή, στούς Φοίνικες καί Ἀσσυρίους τή δύναμη τοῦ ἡλίου «τήν πάντα ζωογονοῦσαν», στούς δέ βουδιστές καί Ἰνδούς ἔχει βαθύτερη συμβολική καί θρησκευτική σημασία. Πέραν τούτων ὁ Σταυρός στήν Παλαιά Διαθήκη συσχετίστηκε μέ γεγονότα πολλά τῶν ὁποίων θεωροῦνται ὡς ὁ τύπος καί ἡ προεικόνιση τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, σέ ὁμιλία του γιά τό Σταυρό,

λέγει: «Ὁ τοῦ Χριστοῦ Σταυρός προεκηρύττετο καί προετυποῦτο ἐκ γενεῶν ἀρχαίων» (P.G.151,124). Τά σημεῖα ἐκεῖνα πού προεικονίζουν τό Σταυρό εἶναι τά ἑξῆς:

α) Τό ξύλο στόν Παράδεισο (Γεν. 1,2).

β) Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ, ὅπου τόσο τά ξύλα, ὅσο καί ὁ Ἰσαάκ, θεωροῦνται ὡς ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ καί τοῦ Κυρίου. Σχετικά ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει ὅτι ὁ Θεός «ἐν... τῷ Ἀβραάμ τό μυστήριον ἐνήργει τοῦ Σταυροῦ, ὁ δέ αὐτοῦ υἱός ἦν τύπος τοῦ σταυρωθέντος ὕστερον Χριστοῦ».

γ) Ἡ προσκύνηση καί ἡ εὐλογία του Πατριάρχη Ἰακώβ (Γεν. 47,31), γιά τήν ὁποία ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός γράφει: «Ἰακώβ... προσκυνήσας τό ἄκρον τῆς ράβδου Ἰωσήφ, τόν σταυρόν εἰκόνισε καί ἐνηλλαγμέναις χερσί τούς υἱούς αὐτοῦ εὐλογήσας, τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ διέγραψε σαφέστατα».

δ) Ὁ Πάγκαλος Ἰωσήφ, γιά τόν ὁποῖο ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφει: «Ὁ υἱός τοῦ Ἰακώβ, αὐτός ἦν τύπος καί μυστήριον τοῦ σταυρωθησομένου μετά ταῦτα θεανθρώπου Λόγου».

ε) Ἡ ράβδος τοῦ Μωϋσῆ, μέ τήν ὁποία κτύπησε τήν Ἐρυθρά Θάλασσα «καί ἐσχίσθη τό ὕδωρ καί εἰσηλθον οἱ υἱοί Ἰσραήλ» (Ἐξόδου 14,15-25), εἶναι προτύπωση τοῦ Σταυροῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός ἐπισημαίνει: «Ράβδος μωσαϊκή σταυροτύπως τήν θάλασσαν πλήξασα, τόν σταυρόν προεικονίζει».

στ) Τό Ξύλο πού ὁ Κύριος ἔδειξε στό Μωϋσῆ «καί ἐνέβαλεν αὐτό εἰς τό ὕδωρ καί ἐγλυκάνθη τό ὕδωρ» (Ἐξόδου 15,25), στή λίμνη Μερρᾶ, θεωρεῖται τύπος τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ.

ζ) Ἐπίσης, τά τεταμένα χέρια τοῦ Μωϋσῆ, ὥστε νά διαγράφεται τό σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, στόν ἀγῶνα κατά τῶν Ἀμαληκιτῶν, εἶναι εἰκόνα τοῦ σταυροῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει τά ἑξῆς: «Ἀναζωγράφησον παρ' ἑαυτῷ χεῖρας ἠπλωμένας, ἵνα ἴδης τοῦ προσκυνητοῦ Σταυροῦ λάμπουσιν τήν εἰκόνα».

Θά συνεχίσουμε ὅμως, σύν Θεῷ, στό ἐπόμενο κήρυγμα. **ΑΜΗΝ!**